

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3237/2022. (V. 18.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Győri ítélőtábla Bhar.III.29/2021/4. számú ítélete, a Veszprémi Törvényszék mint másodfokú bíróság 3.Bf.694/2020/6/1. számú ítélete, valamint a Tapolcai Járásbíróság 2.B.231/2020/8/II. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azokat megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselőjén (dr. Csóka Velmira ügyvéd) keresztül az Abtv. 27. § alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Győri Ítélőtábla Bhar.III.29/2021/4. számú ítéletének (a Tapolcai Járásbíróság 2.B.231/2020/8/II. számú ítéletére, valamint a Veszprémi Törvényszék mint másodfokú bíróság 3.Bf.694/2020/6/1. számú ítéletére kiterjedő) alaptörvény-ellenességét, továbbá rendelje el a jogerős ítélet végrehajtásának felfüggesztését, mivel az az indítvány szerint a hivatkozott ítélet sérti az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdését, a IX. cikkét, valamint a XV. cikk (2) bekezdését.
- [2] A panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az alapügyben érintett magánvádló (aki egy önkormányzati választáson független képviselő-jelöltként indult) 2020. január 16-án feljelentéssel élt az indítványozóval szemben, mivel elmondása szerint az indítványozó 2020. január 4-én a személyét sértő bejegyzéseket tett közzé közösségi oldalán. Az indítványozó saját Facebook csatornáján az alábbi bejegyzés jelent meg: „Sümegegen aztán jól összehordta a szél az ellenzéki szemetet az önkormányzati választásra. A két csalódott kis gyűlölködő azóta sem tért magához a nagy vereség után. Mást nem tudnak, csak hazudni, hergelni és gyűlölködni. Szerencsére Sümeg kisöpörte a szemetet.” A hozzászóláshoz csatolt egy cikket is, ami a magánvádlóról közölt – a magánvádló szerint sérelmes – állításokat (az ügy tényállása alapján a magánvádló a cikk miatt polgári pert is indított). Emellett az indítványozó egy másik személyhez kötődő Facebook oldalon közzétett bejegyzéshez az alábbiakat kommentelte: „Velem is szórakozik álprofil alól ez a gyáva szocicsicska”; „ezzel a böszme Szabolcs gyerekekkel együtt”. Az indítványozó tagadta a bűnösségét: arra hivatkozott, hogy ő csak a véleménynyilvánítás szabadságával élt, ráadásul véleményét egy közszereplővel szemben fejtette ki.
- [3] Az első fokon eljáró Tapolcai Járásbíróság (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) becsületsértés vétségében bűnösnek mondta ki az indítványozót, és ezért őt próbára bocsátotta. Az elsőfokú bíróság elsőként a magánvádló közszereplői minőségét vizsgálta. Ennek kapcsán az elsőfokú bíróság kimondta, hogy magánvádló az önkormányzati választásokig (2019. október 13.) tevékenyen közreműködött a település közéletében, ezt követően azonban közügyekben nem nyilvánult meg, ezáltal a választásokat követően nem minősült közszereplőnek, ezért rá a közszereplőkre irányadó fokozott tűrési kötelezettség sem terjedt ki. Az elsőfokú bíróság az indítványozó által megosztott cikkel kapcsolatban kiemelte, hogy az a 2019-es önkormányzati választás előtt került közlésre, és annak célja egyértelműen az volt, hogy negatív színben tüntesse fel a magánvádlót (kitérve többek között a vele szemben korábban folytatott büntetőeljárásra is). Az elsőfokú bíróság szerint egy átlagos polgár számára a cikk tartalma, annak esetleges valótlansága nem egyértelműen azonosítható, tehát a cikk minden-

képpen alkalmas arra, hogy a magánvádlót negatív színben tüntesse fel. Ennek erősítéséhez pedig az indítványozó által hozzátett megjegyzés is hozzájárult. Ezzel együtt az elsőfokú bíróság szerint az indítványozó nem követett el bűncselekményt a cikk megosztásával, mivel sem oka, sem lehetősége nem volt a cikk valóság tartalmának ellenőrzésére. A cikkhez fűzött megjegyzés sem jogsértő az elsőfokú bíróság szerint, mivel ő csak egy közérdeklődésre számot tartó cikk kapcsán osztotta meg véleményét, és a megfogalmazásban sem volt semmi becsületsértő.

- [4] A másik Facebook profilon megjelent bejegyzéshez való hozzászólások kapcsán az elsőfokú bíróság az alábbiakat rögzítette: az indítványozó tagadta, hogy a „szocicsicska” kifejezést a magánvádlóra értette volna, a „böszme” kifejezés pedig álláspontja szerint nem becsületsértő. Az elsőfokú bíróság vizsgálta a bejegyzést is, amihez a kommentek érkeztek: e szerint a bejegyzésben szerepelt a magánvádló arcképe, és a bejegyzéshez érkezett nyitókomment is róla szólt (bár maga a bejegyzés elsősorban nem róla közölt információt, hanem a polgármester-jelöltről). Ezért az elsőfokú bíróság szerint a „szocicsicska” kifejezés egyértelműen a magánvádlóra is vonatkozott. A bíróság szerint a „csicska” szó pejoratív, és alkalmas egy személy becsületének a csorbítására. A „böszme” kifejezés tekintetében is arra jutott az elsőfokú bíróság, hogy az negatív tartalmú, ugyanis egy értelmi képességében csökkent, fogyatékos és ostoba személyre utal. A szövegkörnyezet szerint is arra jutott a bíróság, hogy ezzel az indítványozó a magánvádlót akarta negatív színben feltüntetni. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy a kommentben elhelyezett „szocicsicska” és „böszme” kifejezésekkel az indítványozó megsértette a magánvádló becsületét, ráadásul a Facebookon történő nyilvánosan elérhető bejegyzéssel a nagy nyilvánosság előtti elkövetés is teljesült, ezért megállapította az indítványozó büntetőjogi felelősségét.
- [5] 2. Az elsőfokú bíróság döntésével szemben az indítványozó (felmentésért) és a magánvádló (súlyosításért, mivel álláspontja szerint az indítványozó nagy nyilvánosság előtt követte el a cselekményét, ugyanis a közösségi média profilját több mint 10 000 ember követi) is fellebbezéssel élt. A másodfokon eljáró Veszprémi Törvényszék (a továbbiakban: másodfokú bíróság) az indítványozót rágalmazás vétségében is bűnösnek mondta ki, és a próbára bocsátás mértékét két évre növelte.
- [6] A másodfokú bíróság a tényállást kiegészítette, és ítéletében kiemelte, hogy az indítványozó közösségi oldalán meg is osztotta egy honlap „Pártjából kirúgott börtön szocialista aspirál alpolgármesterségre Sümegen” cikkét, amelyhez a magánvádló fotóját is csatolta. A cikkben a másodfokú bíróság szerint további sérelmes mondatok és állítások szerepeltek. Kiindulási pontként a másodfokú bíróság is osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját: miszerint a magánvádló a kampány során valóban közszereplő volt, de az indítványozó Facebook bejegyzéseikor már nem. A kiegészített tényállás alapján a másodfokú bíróság megállapította, hogy osztja ugyan az elsőfokú bíróságnak a becsületsértés vétsége tekintetében tett megállapításait (mind a „szocicsicska”, mind pedig a „böszme” szavak tekintetében), a rágalmazás vétsége vonatkozásában azonban más álláspontra helyezkedett. Álláspontja szerint ugyanis az indítványozó által megosztott cikk címében és tartalmában elhangzó állításokért az indítványozó is felelőséggel tartozik, és ezért emiatt megállapítható az ő büntetőjogi felelőssége is (a rágalmazás vétségében).
- [7] 3. A másodfokú ítélettel szemben az indítványozó fellebbezéssel fordult a Győri Ítéltáblához (a továbbiakban: harmadfokú bíróság), amely ítéletében az indítványozó cselekményét egységesen rágalmazás vétségének minősítette, és őt egy év próbára bocsátotta.
- [8] A harmadfokú bíróság szinte minden tekintetben osztotta a másodfokú bíróság érvelését, ugyanakkor kiemelte, hogy az egységes bírósági gyakorlat szerint az azonos sértett sérelmére, azonos alkalommal elkövetett cselekmények esetében a becsületsértés beolvad a rágalmazás vétségébe, azaz ezen két bűncselekmény nem állhat egymással halmazatban. Erre tekintettel az indítványozó felelősségét a harmadfokú bíróság egységesen rágalmazás vétsége miatt állapította meg.
- [9] 4. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában kérte a harmadfokú bíróság ítéletének (és erre tekintettel az alsófokú bíróságok ítéleteinek) a megsemmisítését, mivel álláspontja szerint az ítélet az Alaptörvény több rendelkezését is sérti.
- [10] Véleménye szerint a másodfokú és a harmadfokú bíróságok nem alkalmazták az Alaptörvény 28. cikkét, ugyanis az ítéletek nem felelnek meg az Alaptörvénynek és a józan észnek sem. A bírósági ítéletek lehetetlenné teszik a közügyek szabad vitatását, valamint korlátozzák a szabad véleménynyilvánítást (Alaptörvény IX. cikke).

Az indítványozó szerint az is kifogásolható, hogy az eljáró bíróságok nem végeztek alapjogi mérlegelést. Problémásnak tartja az indítványozó, hogy az eljáró bíróságok nem tekintették közszereplőnek a magánvádlót (aki álláspontja szerint a kritika közzétételekor is annak minősült, már csak azért is, mivel a cikk közzétételekor még aktívan folyt az önkormányzati választás kampányidőszaka), valamint azt is, hogy a bíróságok megállapították az indítványozó felelősségét a megosztott cikkben lévő kijelentések miatt is.

- [11] Álláspontja szerint a „csicska” és a „böszme” kifejezések nem becsületsértőek, így ezt is az Alaptörvénnyel ellentétes módon ítéleték meg az eljáró bíróságok. A véleményt az Alaptörvény érték- és igazságtartalmára tekintet nélkül védelmezi, a bírósági ítéletek által azonban véleménye szerint sérült a szabad véleménynyilvánítási joga, illetve a közügyek szabad vitathatósága is, mivel az ítéletek következménye, hogy nem bírálható szabadon a közhatalom működése. Az indítványozó arra is hivatkozott, hogy a kifogásolt cikk a mai napig olvasható, tehát álláspontja szerint nyoma sincs annak, hogy azzal szemben sajtóhelyre-igazítási eljárás lenne folyamatban. A magánvádlónak mint közszereplőnek nagyobb tűrési kötelezettsége volt, amelyet az eljáró bíróságok nem vettek figyelembe. A közszereplői minőségét támasztja alá az is, hogy a magánvádló (mint volt MSZP-s képviselő) azóta is aktívan oszt meg a Facebook oldalán olyan cikkeket, amelyek Sümeg településsel vagy más politikai kérdésekkel kapcsolatosak. Ezen állítását véleménye szerint a következetes alkotmánybírósági gyakorlat is alátámasztja. A bírósági ítélet felfüggesztését azért kéri, mert az ellehetleníti, hogy közéleti kérdésekben véleményt tudjon nyilvánítani.

II.

- [12] Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. A véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.”

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.

(2) Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit.

[...]

(4) A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére.”

„XV. cikk (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

III.

- [13] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-a tekintetében részben megfelel az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek.
- [14] 2. Az Abtv. 27. §-a szerint az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [15] Az alkotmányjogi panasz beérkezését követően az Alkotmánybíróság számára nem volt egyértelmű, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszát határidőben nyújtotta-e be, ezért az Alkotmánybíróság főtítkára hiánypótlási felhívást küldött az indítványozónak. A hiánypótlásra küldött válaszból azonosítható volt azonban, hogy a panaszt határidőben nyújtotta be az indítványozó.
- [16] Jelen ügyben az alkotmányjogi panaszt az alapul szolgáló eljárás vádlottja nyújtotta be az alapügyet érdemben lezáró bírói ítélettel szemben, amely tekintetében további jogorvoslatnak nincs helye.

- [17] 3. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában hivatkozott az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésének a sérelmére is. Ezen alaptörvényi rendelkezés tekintetében azonban megállapítható, hogy az indítványozó ezen cikk sérelmét csak az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésével összefüggésben állította, a VI. cikk (1) bekezdése tekintetében azonban nem adott elő önálló érvelést. Emellett az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy az indítványozó az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésével kapcsolatban semmilyen indokolást nem adott elő. Ugyanerre a következtetésre jutott az Alkotmánybíróság az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdésével (amely a sajtószabadsághoz való jog elvét rögzíti, az indítványozó tekintetében azonban ezen bekezdés nem értelmezhető) összefüggésben is. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint azonban az indokolás hiánya {lásd pl. 3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]; 3245/2016. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [10], [13]} az ügy érdemi elbírálásának akadály. Ezért az Alkotmánybíróság ezen bekezdések sérelmét nem vizsgálta.
- [18] 4. Az indítványozó az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdésére is hivatkozott alkotmányjogi panaszában, amely szerint „a véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére”. Ez a rendelkezés azonban nem önálló alapjogot állapít meg, hanem a véleménynyilvánítás szabadságának határát jelöli ki, így az indítványozó erre sem alapíthatta alapjogi sérelmet {lásd ezzel egyezően: 3294/2020. (VII. 17.) AB végzés, Indokolás [19]}.
- [19] 5. Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése tekintetében megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek. Az indítvány megjelölte az indítványozó jogosultságát, valamint az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés és 52. § (1b) bekezdés a) pont], az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság eljárását. Az indítványozó megjelölte továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] és az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítvány benyújtását részletesen indokolta, kifejtve az Alaptörvényben foglalt jogok sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítványozó kifejezett kérelmet fogalmazott meg a bírói döntések megsemmisítésére nézve [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [20] Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [21] E tekintetben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az ügy az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében biztosított véleménynyilvánításhoz való jognak a vonatkozásában felveti a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét. A bírósági ítéletek kapcsán ezért vizsgálni kell, hogy az eljáró bíróságok értelmezése a véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatban (elsősorban a tekintetben, hogy a magánvádló közszereplőnek minősült-e vagy sem) megfelel-e Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdéséből fakadó szempontoknak.
- [22] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján, a panasz befogadásáról szóló döntést mellőzve, az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése vonatkozásában érdemben bírálta el.

IV.

- [23] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.
- [24] 1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányjogi panasz alapján „a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes.” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]} Az Alkotmánybíróság nem vonhatja el azonban az ítélező bíróságok hatáskörét az előttük fekvő tényállás elemeinek átfogó mérlegelésére, csupán a mérlegelés alapjául szolgáló jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját, illetve a mérlegelés alkotmányossági szempontjainak a megtartását vizsgálhatja felül.

- [25] Az Alkotmánybíróság a fentiekkel összefüggésben szükségesnek tartja azt is kiemelni, hogy az Alaptörvény 28. cikke a bíróságok részére alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy az ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék [pl. 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]; 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]]. A bíróságnak a jogszabályok által kijelölt értelmezési kereteken belül kell azonosítani az eléjük kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, valamint a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmezniük.
- [26] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz alapján tehát azt vizsgálta, hogy az eljáró bíróságok helyesen ítélték-e meg a szóban forgó ügynek a véleménynyilvánítás szabadságával összefüggő kapcsolatát.
- [27] 2. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben elsőként azt vizsgálta, hogy az eljáró bíróságok az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésével összhangban döntöttek-e a magánvádló közszereplői minőségének a megítéléséről.
- [28] 2.1. E tekintetben az Alkotmánybíróság elsőként áttekintette a közszereplői minőség megállapításával kapcsolatos gyakorlatát.
- [29] Az Alkotmánybíróság már több alkalommal is foglalkozott a szólásszabadság és a véleménynyilvánítással érintettek személyiségvédelmének összehangolására vonatkozó alkotmányossági szempontrendszer meghatározásával. A releváns határozatok következetes kiindulási pontja az, hogy „[a] közügyekkel összefüggő vélemény nyilvánításának szabadsága a szólás- és sajtószabadság legbensőbb védelmi köréhez tartozik” [7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [45], hasonlóan 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [29]], ezért ebben a körben a véleménynyilvánítással szembeni személyiségvédelem ereje korlátozottabb. Bár az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének hatálya annál szélesebb kört fed le, különösen erős alkotmányos védelmet biztosít a közügyek vitájának körébe sorolható kifejezéseknek. Az alapjogi bírászkodás fontos értelmezési kérdése tehát, hogy mely megszólalások tartoznak a közvitához és melyek nem.
- [30] Ezzel kapcsolatban elsőként a személyiségvédelem polgári jogi mércéit elemző 7/2014. (III. 7.) AB határozat fejtette ki, hogy „[a] közügyek megvitatása körében elhangzó véleménynyilvánítás és a rá vonatkozó védelem fókuszában elsődlegesen nem a szólással érintett személyek státusza áll, hanem az, hogy a megszólaló valamely társadalmi, politikai kérdésben fejtette ki nézeteit. A közéleti véleménynyilvánításra vonatkozó alkotmányos szempontok eszerint egyfelől tágabb körben lehetnek irányadók, mint a közhatalom gyakorlóit vagy a hivatásszerűen közszereplést vállalókat érintő vélemények köre, másfelől viszont nem állítható, hogy a közéleti szereplőket érintő bármely – köztük a közügyekkel semmilyen kapcsolatban nem álló – közlést e szempontok szerint kell megítélni.” [7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [47]] Ezzel összhangban hangsúlyozta az Alkotmánybíróság, hogy „[a] jogalkalmazás során mindenekelőtt arra kell tekintettel lenni, hogy mivel a politikai véleményszabadság fókuszában elsősorban maguk a közügyek, nem pedig a közszereplők állnak, a közügyekre vonatkozó szólások mindegyike fokozott védelem alá tartozik, és ezáltal korlátozza az általa érintettek személyiségi jogainak védelmét. A személyiségvédelem korlátozottsága tehát nem csupán a hivatásszerűen közszereplést vállalók esetében érvényesülő szabály, hiszen a közügyek vitatása adott esetben – a konkrét társadalmi vita erejéig – annál szélesebb személyi kört érinthet.” [7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [57]]
- [31] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor arra is kitért, hogy mindez korántsem jelenti azt, hogy a jogalkalmazás során ne lenne irányadó tényező az adott megszólalással érintett személy státusza, körülményei: „A közéleti szereplőkre vonatkozó beszéd mindazonáltal a politikai véleménynyilvánítás központi alkotóeleme. A közügyek megvitatásának lényegi részét jelentik a közügyek alakítóinak tevékenységét, nézeteit, hitelességét érintő megnyilvánulások. A társadalmi, politikai viták jelentős részben éppen abból állnak, hogy a közélet szereplői, illetve a közvitában – jellemzően a sajtón keresztül – résztvevők egymás elképzeléseit, politikai teljesítményét és azzal összefüggésben egymás személyiségét is bírálják.” [7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [48]] Ehhez kapcsolódóan fejtette ki az Alkotmánybíróság azt is, hogy egyfelől „a közhatalmat gyakorló személyek és a közszereplő politikusok esetében a személyiségvédelem korlátozottsága mindenki máshoz képest szélesebb körben minősül »szükségesnek és arányosnak«, másfelől viszont ha a személyiségvédelem korlátozottsága melletti érvek gyengülnek, akkor még a közhatalom gyakorlók körén belül is önálló mércék kialakításának van helye [...]” [7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [57]–[58]].
- [32] Büntetőjogi kontextusban a 13/2014. (IV. 18.) AB határozat emelte ki, hogy a konkrét véleménynyilvánítások közvitához tartozásáról összetett mérlegeléssel kell döntést hozni. „A nyilvános közlés megítélése során elsőként arról szükséges döntenie, hogy az adott közlés a közügyekben való megszólalást, közérdekű vitában kifejtett

álláspontot tükröz-e, vagyis a közügyek szabad vitatásával áll-e összefüggésben. Ennek megítéléséhez pedig elsődlegesen a közlés megjelenésének módját, körülményeit és a vélemény tárgyát, kontextusát szükséges figyelembe venni. Így a közlést érintően vizsgálni kell a médium típusát, a közlés apropóját adó eseményt, illetve az arra érkező reakciókat és az adott közlésnek ebben a folyamatban játszott szerepét. További szempontként szükséges értékelni a kijelentés tartalmát, stílusát, illetve a közlés aktualitását, valamint célját. Amennyiben e körülmények értékelésével az állapítható meg, hogy a közlés a közügyek szabad vitatását érinti, úgy a közlés automatikusan a véleménynyilvánítási szabadság nyújtotta magasabb szintű oltalmat élvezi.” {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [39]}

- [33] Ez a határozat azt is hangsúlyozta, hogy „[a] közügyeket vitató közlésekkel szembeni állami büntetőhatalom gyakorlása a büntetőjogi szankció súlyossága, stigma jellege és öncenzúra kiváltására alkalmas hatása miatt [...] különösen érzékenyen érinti a véleményszabadságot és a szabadsággal élni kívánókat”, ezért „a közügyek vitatását érintő véleménynyilvánítási szabadsága alóli kivételeket jelentő büntetőjogi törvényi tényállásokat megszorítóan szükséges értelmezni” {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [42]}.
- [34] A fentiekkel összhangban a 3145/2018. (V. 7.) AB határozat is rámutatott arra, hogy az Alkotmánybíróság értelmezésében „a közéleti kérdések köre szélesebb a politikai szólásnál, illetve a közhatalmat gyakorló személyek tevékenységének bírálatánál”, illetve „valamennyi közéleti párbeszéd igényt tarthat a közéleti vitákat és a közügyek vitatását megillető alapjogi védelemre” {3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [32] és [35]}. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság újfent hangsúlyozta, hogy „a nyilvános közlés minősítése során jellemzően nem a véleménynyilvánítással érintettek személyéből kell kiindulni, hanem azt kell vizsgálni, hogy a közlés közügyek, közéleti kérdések vitatására vonatkozik-e” {3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [41]}. Az Alkotmánybíróság ebben a határozatában mindazonáltal azt is megerősítette, hogy az érintettek személyes körülményeinek, státuszának, közszereplői minőségének szerepe van az alkalmazandó alkotmányjogi mérce megállapításában {3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [44]}.
- [35] 2.2. Az Alkotmánybíróság a fenti gyakorlatát megerősítve a következőket emeli ki a jelen alkotmányjogi panasz kapcsán.
- [36] A szólásszabadság hatálya a nyilvános társadalmi kommunikációban megjelenő valamennyi közlésre (pl. a kereskedelmi szólásokra is) kiterjed, különösen erős alkotmányos védelmet biztosít azonban a közügyek vitájának körébe tartozó kifejezéseknek. A közéleti, társadalmi kérdésekben folytatott diskurzus a véleménynyilvánítás jogának kitüntetett fontosságú területe. Az alkotmányossági követelmények e körben fokozottan védik a szólásszabadságot, miközben korlátozzák a vele szemben mérlegelendő érvek erejét. Az alapjogi bíráskodás fontos értelmezési kérdése tehát, hogy mely megszólalások tartoznak a közügyek vitájához, hiszen az erre adott válasz jelöli ki a véleménynyilvánítások különlegesen védett körét {3236/2018. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [27]}.
- [37] A közügyek vitája, azaz a szólásszabadság fokozottan védett köre meghatározásának fókuszában mindenekelőtt az a kérdés áll, hogy a megszólaló valamely társadalmi, közéleti kérdésben fejtette-e ki nézeteit. Ennek megválaszolása összetett, a vizsgált közlés valamennyi körülményére kiterjedő mérlegelést igényel {vö. 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [39]}, ami nem szorítkozhat pusztán egyetlen tényező, például az érintett státuszának kiemelésére. A közügyek vitájára vonatkozó alkotmányos szempontok egyfelől tágabb körben lehetnek irányadók, mint a közhatalom gyakorlóit vagy a hivatásszerűen közszereplést vállalókat érintő vélemények köre, másfelől viszont nem állítható, hogy a közéleti szereplőket érintő bármely – például a kizárólag magán- vagy családi életükre vonatkozó – közlést e szempontok szerint kell megítélni.
- [38] A közügyek vitája alkotmányjogi kategóriájának szerepe az, hogy a közügyekre vonatkozó szólások mindegyike fokozott védelem alá tartozik, és ezáltal korlátozza az általa érintettek személyiségi jogainak védelmét. A személyiségvédelem korlátozottsága tehát nem csupán a hivatásszerűen vagy önként közszereplést vállalók esetében érvényesülő szabály, hiszen a közügyek vitatása adott esetben – a konkrét társadalmi vita erejéig – annál szélesebb személyi kört érinthet {3236/2018. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [39] Ezúttal is hangsúlyozza azonban az Alkotmánybíróság, hogy a közléssel érintett státusza, közszereplői minősége továbbra is az alkotmányjogi mérlegelés fontos szempontja marad. Egyrészt az, hogy az érintett személy közéleti szereplő, a közügyek vitáját kijelölő kategorizálás egyik fontos (bár önmagában nem perdöntő) eleme. A közügyek alakítóinak tevékenységét, nézeteit, hitelességét érintő megnyilvánulások, a teljesítményüket, elképzeléseiket és ezzel összefüggésben akár személyiségüket érő bírálatok ugyanis tipikus esetben a közéleti véleménynyilvánítás részei. Másrészt az érintett státuszának abból a szempontból is jelentősége van, hogy bár a szólásszabadság fokozott védelme a közügyek vitájához tartozó valamennyi közlés esetén irányadó,

a személyiségvédelem ezzel járó korlátozottságának mértékét már befolyásolják a konkrét személyhez kötődő körülmények. A személyiségvédelem korlátozottsága már a közhatalmat gyakorlók körében is változik, és értelemszerűen más mércék alakíthatók ki a közvetlen közhatalom-gyakorlással nem járó köztisztviselők, illetve az esetileg érintetté váló magánszemélyek esetében. A bírálathoz fokozott tisztelet a közügyek vitáján belül mindenkire kiterjedő általános követelmény, ennek mértéke azonban már speciális mércék szerint alakul. Míg a közszereplő politikusok esetében a szólásszabadság melletti érvek erejük teljében jelentkeznek, addig más érintettek esetében már gyengül az erejük [3236/2018. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [30]].

- [40] 3. Jelen ügy tekintetében az Alkotmánybíróság a fentiekben ismertetett korábbi gyakorlata alapján az alábbiakat emeli ki.
- [41] A magánvádló jelöltként (alpolgármester-jelöltként) mérettette meg magát a 2019. évi önkormányzati választásokon. Ezzel összefüggésben kétségtelenül megállapítható, hogy egy országos vagy helyi önkormányzati választáson jelöltként induló személy aktív szereplője lesz a közügyekkel összefüggő társadalmi párbeszédnek, azaz résztvevője lesz a közügyek vitájának, ezáltal pedig irányadó lesz rá nézve a közéleti szereplőkre vonatkozó magasabb tisztelet kötelezettség. A magánvádló az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló bírósági eljárásokban következetesen arra hivatkozott, hogy ezen közszereplői minősége a 2019. évi önkormányzati választások időpontjában (2019. október 13-án), meg nem választására tekintettel véget ért, és ezért erre tekintettel ezt követően már nem kellett vele szemben alkalmazni a közéleti szereplőkre irányadó magasabb tisztelet kötelezettség tesztjét (tehát az indítványozó által közzétett bejegyzés és hozzászólások időpontjában sem). Ezen állítását valamennyi, az ügyben eljáró bíróság elfogadta és megerősítette. Erre tekintettel az Alkotmánybíróságnak arra kellett választ adnia, hogy a választási kampány során kétségtelenül (a magánvádló által sem vitatottan) fennálló közéleti szereplői minősége (meg nem választására tekintettel) valóban megszakadt-e az önkormányzati választások másnapján.
- [42] Egy választási kampányban jelöltként induló személy tekintetében vitán felül áll, hogy ő a kampányidőszakban aktív szereplője lesz a közéletnek, és a közügyek vitájának. Amennyiben azonban a jelölt nem szerez mandátumot az adott választott testületben, és a későbbiekben sem formál véleményt közéleti kérdésekben, azaz nem vesz részt a közélet vitáiban, akkor természetesen a közszereplői minősége sem maradhat fenn, és így az ő vonatkozásában (a választási időszakot követő állításai és cselekményei tekintetében) a továbbiakban nem fog fennállni a magasabb tisztelet kötelezettség. A közügyekkel összefüggő vitákban való véleményformálás, egy választáson induló jelölttel szemben, azonban nem feltétlenül szakad meg egy választás másnapján. A választási kampányban résztvevő jelöltnek a kampány során tett kijelentései, illetve cselekményei, valamint önmagában az ő jelöltként való indulása ugyanis a választási időszakot követően is lehetőséget adhat a közéleti vitáknak (kritizálhatóak maradnak pl. az általa a kampány során elmondottak). Önmagában ugyanis csupán azért, mert a jelölt nem szerzett mandátumot, nem válnak a kampány során elmondott szavai, cselekményei és önmagában a jelöltsége a véleménynyilvánítás általános mércéi szerint megítélhetővé. Ha tehát egy választást követően, a meg nem választott jelölttel szemben, a jelöltségére tekintettel fogalmaznak meg kritikát, akkor azokat nem a véleménynyilvánítás szabadságának általános mércéi szerint, hanem a közügyek vitájában véleményt formáló közéleti szereplőkre irányadó, magasabb tisztelet kötelezettséget megkövetelő szempontok szerint kell elbírálni. Ezen bírálathoz pedig természetesen figyelemmel kell lenni (különösen büntetőeljárások során) az Alkotmánybíróság 13/2014. (IV. 18.) AB határozatában foglalt szempontokra is [lásd: 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [39]].
- [43] A fentiek alapján, valamint arra tekintettel, hogy az indítványozó a magánvádlónak a választási kampány során tett cselekményeit és kijelentését kritizálta, valamint egy a kampányban megjelent – a magánvádlóról szóló – cikket osztott meg a közösségi oldalán, megállapítható, hogy az eljáró bíróságok az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos szempontokkal ellentétesen állapították meg az alkotmányjogi panasz alapját képező alapügyben a magánvádló közéleti szereplői minőségét.
- [44] 4. Tekintettel arra, hogy az eljáró bíróságok nem az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésével összhangban döntöttek a magánvádló közszereplői minőségéről, ezért az indítványozó által posztolt tartalmat és az általa közzétett hozzászólásokat sem az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdéséből fakadó szempontok szerint ítélték meg, ezért az Alkotmánybíróság a támadott bírósági ítéleteket megsemmisítette.

[45] 5. Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság a támadott bírósági ítéleteket megsemmisítette, a harmadfokú ítélet végrehajtásának felfüggesztéséről nem kellett rendelkeznie.

Budapest, 2022. május 3.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3605/2021.

